

OSVRTI

ŠESTI HRVATSKI SLAVISTIČKI KONGRES

(Vukovar i Vinkovci,
10. – 13. rujna 2014.)



ovogodišnji šesti po redu Hrvatski slavistički kongres održao se od 10. do 13. rujna na samom istoku Hrvatske, u Vukovaru i Vinkovcima, u suorganizaciji Hrvatskoga filološkoga društva i Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Ponovno je okupio brojne hrvatske i strane kroatiste, slaviste, filologe i kulturologe te je tako potvrdio dosadašnju tradiciju i status najveće nacionalne stručne i znanstvene manifestacije. Kako je običaj na hrvatskim slavističkim kongresima, uz uobičajene teme vezane uz hrvatsku književnost, jezikoslovlje i kulturu, određena je i središnja tema, pa je ovaj Kongres bio u znaku stote obljetnice Hrvatske mlade lirike i stote obljetnice smrti Antuna Gustava Matoša. Kongres je okupio 270 znanstvenika, a izloženo je 230 referata.

Svečano otvaranje Kongresa održano je u Vukovaru, u konferencijskoj dvorani novoobnovljenoga dvorca Eltz, uz pozdravne riječi glavnih organizatora i domaćina: predsjednika Organizacijskoga odbora ovogodišnjega Kongresa i predsjednika Hrvatskoga slavističkoga odbora Stipe Botice, predsjednice Hrvatskoga filološkoga društva Ivane Vidović Bolt, dekana Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Damira Borasa te pročelnice Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Lahorke Plejić Poje. Prisutne su pozdravili i Staša Skenžić i Andrea Zlatař Violić, u ime Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta odnosno Ministarstva kulture, te predstavnici gradova domaćina i županije domaćina. Svečano otvorenje uvećao je i nastup Muške pjevačke skupine Lipa iz Vin-

kovaca te prigodan nastup glumaca Gradskoga kazališta Joza Ivakić iz Vinkovaca koji su upriličili nekoliko Matoševih stihova.

Tradicija su hrvatskih slavističkih kongresa nagrade zaslužnim hrvatskim i inozemnim kroatistima i slavistima. Organizacijski i Programski odbor ovogodišnjega kongresa odabrao je troje laureata koji su dali izvanredan doprinos hrvatskom jezikoslovlju, znanosti o književnosti i kulturi. Povelja Stjepana Ivšića za životno djelo u području jezikoslovlja dodijeljena je akademiku Stjepanu Babiću, istaknutom hrvatskom jezikoslovcu, normativistu i gramatičaru, Povelja Antuna Barca za veliki doprinos razvoju i promicanju hrvatske znanosti o književnosti profesor emeritusu Stanislavu Marijanoviću, a nagradu zaslužnome inozemnome kroatistu slavistu za veliki doprinos proučavanju hrvatske glagoljičke baštine i za promicanje hrvatskoga jezika i kulture, Povelju Vatroslava Jagića, dobila je ruska znanstvenica, povjesničarka jezika, slavistica i paleografkinja dr. sc. Svjetlana Olegovna Vjalovna. Ovogodišnji laureati izabrani su između dvadeset i dvoje predložnika, a svojim se iznimnim i stručnim znanstvenim radom, opusom i doprinosom zaslužno pridružuju dosadašnjim laureatima.

U sklopu su svečanoga otvaranja Kongresa sudionici imali prigodu čuti i tri plenarna predavanja. Marko Samardžija govorio je o Slavonskom doprinosu opisu i kodifikaciji općehrvatskoga standardnoga jezika do polovice XX. stoljeća, a dr. sc. Pavao Pavličić održao je predavanje iz hrvatske književnosti pod naslovom Vukovar i njegovi velikani. Treće je predavanje bilo predavanje dr. sc. Margaret Dimitrove, izvanredne profesorice sa Sveučilišta Sv. Kliment Ohridski u Sofiji u Bugarskoj, pod nazivom Mlađi prijevod hrvatskih glagoljaša s latinskog: prevoditeljske strategije i izbori.

Radni dio kongresa započeo je sljedeći dan, u četvrtak 11. rujna, i nastavio se do subote, 13. rujna. Tijekom ta tri dana, znanstvenici s hrvatskih sveučilišta i filoloških ustanova, ali i s kroatističkih i slavističkih ustanova u Austriji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Slovačkoj, Srbiji i Rusiji izložili su svoje referate. Izlaganja su se održavala u Vinkovcima, u prostorijama Ekonomske i trgovačke škole Ivana Domca, a bila su organizirana u pet paralelnih sekcija te raspoređena u osam općih tematskih područja unutar kojih su se oblikovale i uže teme: 1. Hrvatskoglagoljska i paleoslavistička problematika; 2. Slavonski kontekst hrvatskoga jezika, književnosti i kulture (slavonska tradicijska kultura, književnost, kazalište i jezikoslovne teme); 3. Razvoj hrvatskoga jezika: povijest, dijalektologija, standardizacija (čakavsko narječje hrvatskoga jezika, opće dijalektološke teme, povijest hrvatske pismenosti, povijest hrvatskoga jezika); 4. Antun Gustav Matoš i Hrvatska mlada lirika – smjena paradigmi (proza, lirika, glazba, putovanja i sjećanja A. G. Matoša, Matoš kritičar i kritika o Matošu, Matoš i Hrvatska mlada lirika); 5. Teorijski i periodizacijski aspekti u proučavanju hrvatske književnosti (problemi književne historiografije, starija i novija hrvatska književnost, suvremena hrvatska proza, dječja književnost, stilistika, suvremena problematika hrvatske književnosti, književnost i sjećanje, poetike 20. stoljeća); 6. Opća slavistička problematika i hrvatski jezik, književnost i kultura (jezična politika/politika i jezik, javna komunikacija, fonologija i morfologija hrvatskoga jezika, frazeologija i leksikografija, onomastika, općeslavističke jezikoslovne i književne teme, biblijske teme) i 7. Poučavanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture. Po prvi je put u program hrvatskoga slavističkoga kongresa uvedena nova tematska sekcija: Hrvati izvan Hrvatske, po-

sebna tematska sekcija koja je obuhvatila referate o hrvatskom jeziku, književnosti i tradicijskoj kulturi izvan Lijepe Naše.

Časopisni prostor ne dopušta da se o svim temama podjednako potanko govori pa ću prikazati referate iz sekcije Poučavanje hrvatskoga jezika, književnosti i kulture, jezično usmjerene na hrvatski kao ini. Ivančica Banković-Mandić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu u svojem je izlaganju Izgovor hrvatskoga kao inog iz perspektive izvornih govornika govorila o prepoznavanju izvornog i neizvornog izgovora hrvatskoga jezika, kao i o prihvatljivosti hrvatskoga izgovora za određena zanimanja. Istaknula je kako su se izvorni govornici u malom broju usudili prepoznati prvi jezik govornika te su neizvornim procijenili čak i izgovor onih govornika kojima je hrvatski materinski jezik, dok su izgovor nekih neizvornih govornika odredili kao izgovor izvornih govornika. Matea Birtić i Siniša Runjaić s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje izložili su referat pod naslovom Ustroj baze glagolskih valencija u hrvatskome jeziku te predstavili strukturu Baze glagolskih valencija na tri razine, od kojih ona posljednja uključuje sintaktički, morfološki i semantički opis glagola. Ta se glagolska baza modelno oslanja na njemački valencijski rječnik VALBU te će poslužiti kao podloga javno dostupnom sustavu za pretraživanje i učenje glagolskih valencija kao i za izradu tiskanog izdanja rječnika glagolskih dopuna. Referat Semantička raččlamba kao polazište u obradbi glagola u Bazi glagolskih valencija Tomislave Bošnjak Botica i Ivane Brač s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje tematski se nadovezao na prethodni. Izlagačice su predstavile podjelu hrvatskih glagola u semantičke skupine na temelju koje su opisani glagoli u valencijskoj bazi, zbog nužne povezanosti značenjskih obilježja glagola i njihove sintaktičke strukture. Istaknule su kako je cilj te semantičke

raščlambe i usporedbe sintaktičkih obilježja određivanje prototipnoga sintaktičkog uzorka za skupine glagola, na temelju kojeg bi neizvorni govornik hrvatskoga jezika mogao predvidjeti prototipne sintaktičke uzorke za većinu glagola unutar iste semantičke skupine. Ranka Đurđević s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu izložila je referat pod naslovom *Volimo u jednini, volimo u množini*. U kojem je broju objekt sviđanja u konstrukciji *volim + A*? Predstavila je prethodno istraživanje potaknuto pitanjima neizvornih govornika o tome kada i zašto se neki *objekti sviđanja* pojavljuju u jednini, a neki u množini. Na temelju kroatističke, psiholingvističke i kongnitivnolingvističke literature te upitnika provedenog među izvornim govornicima pokušala je odgovoriti kojim kategorijama pripadaju pojedini *objekti sviđanja* te može li se dovesti u vezu pripadnost nekoj kategoriji i broj u kojem se pojam obično pojavljuje u svezi *volim + A*. Posljednja dva izlaganja kontrastivnog su pristupa, a tematski se odnose na poljske govornike hrvatskoga jezika. U izlaganju Pogodbene rečenice u hrvatskom jeziku – izazov za poljske studente Paulina Pycia s Instituta za slavensku filologiju Šleskoga sveučilišta u Poljskim Katowicama prikazala je probleme poljskih studenata hrvatskoga jezika vezane uz učenje kondicionalnih struktura, na temelju kontrastivne analize gramatičkih obilježja pogodbenih rečenica u poljskom i hrvatskom jeziku i analize studentskih tekstova. Svojim je istraživanjem nastojala ponuditi teorijski opis pogodbenih rečenica namijenjen ne samo poljskim već svim stranim govornicima hrvatskoga jezika. Izlaganje Hrvatski na poljski način: izgovor dugih naglašenih vokala Nikoline Sokolić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu hrvatskom kao inom pristupa s fonetskoga gledišta. Predočeni su rezultati prethodnoga istraživanja o tome kako Poljaci izgovaraju duge naglašene vokale u hrvat-

skom jeziku, na početnoj i naprednoj razini učenja. Utvrdilo se kako Poljaci neovisno o razini znanja jezika odstupaju od pravilnog izgovora dugih vokala, ali su bliži pravilnom izgovoru ipak govornici početnici. Rezultati toga istraživanja predstavljeni su kao temelj za daljnja istraživanja neizvornog izgovora hrvatskoga jezika, osobito onih govornika koji u vokalskom inventaru svog materinskog jeziku, kao i Poljaci, nemaju duge vokale.

Radni dio kongresa upotpunili su i stručni izleti u Vukovar, Tovarnik, Ilok i Đakovo, kroz koje su sudionici Kongresa mogli upoznati bogatu kulturno-umjetničku tradiciju Slavonije i Zapadnoga Srijema. U sklopu posjeta Vukovaru, osim novoobnovljenoga dvorca Eltz na samom otvaranju Kongresa, sudionici su imali priliku obići najvažnije točke ratnoga puta stradanja Vukovara u Domovinskome ratu. Posjetili su Muzej ratne bolnice, memorijalni centar na Ovčari i spomen-obilježje na Ovčari. Završetak puta sjećanja na žrtvu Vukovara obilježen je posjetom Memorijalnom groblju žrtava iz Domovinskoga rata. Po povratku iz Vukovara Kongres je sudjelovao i u svečanosti otvaranja rodne kuće Ivana Kozarca s kulturno-umjetničkim programom i razgledom kuće, uz tradicionalne slavonske specijalitete. Kako je Grad Vinkovci bio domaćin prve kongresne večere, ona se održala na vinkovačkom salašu Tena. Na putu za Ilok Kongres se zaustavio u Tovarniku gdje je akademikinja Dubravka Oraić Tolić održala prigodno predavanje Matoš i žene, kao predah nakon kojeg je uslijedio planirani obilazak Matoševe rodne kuće. Posjet je Iloku, osim razgledavanja samoga grada i posjeta Iločkim podrumima, obilježen i večerom na ladanjskom imanju Principovac, čiji je domaćin bila Vukovarsko-srijemska županija. Razgledavanje grada Đakova i obilazak đakovačke katedrale sv. Petra organiziran je posljednji dan Kongresa, nakon samoga svečanoga zatvaranja.

Šesti hrvatski slavistički kongres svečano je zatvoren u subotu 13. rujna u Županijskoj vijećnici u Vinkovcima. Tom je prigodom aklamacijom prihvaćeno priopćenje Kongresa vezano uz asimilacijsku politiku Republike Srbije prema Hrvatima Bunjevcima u Vojvodini. To je priopćenje potaknuto raspravom u sklopu tematske sekcije Hrvati izvan Hrvatske: jezik, književnost, kultura, koja je zaključila da su, temeljem znanstvenih kriterija, bunjevački govori u Srbiji sastavni dio novoštokavskog ikavskog dijalekta te da su „nastojanja da se iz subetničke osnove tamošnjih Hrvata i njihovih govora, koji čine sastavni dio hrvatske jezične baštine, osigura status posebnog *Bunjevačkog jezika i nacije* koji se ima izučavati u državnim školama u Srbiji ocijenjena nastavkom sustavne asimilacijske politike koja nema uporište ni u znanosti ni u demokratskim standardima Europske unije u odnosu prema nacionalnim manjinama“.¹ Tim se priopćenjem pokazalo kako Kongres skrbi o svim gledištima razvoja, zaštite i unapređenja svih sastavnica hrvatskoga jezika, književnosti i kulture, a predsjednika Republike

Hrvatske, predsjednike Vlade, Sabora i odgovornih ministarstava pozvalo se da progovore o kršenju jednog od temeljnih europskih civilizacijskih načela, da zaštite hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji i traže dosljedno poštivanje manjinskih prava, potpisanih i međudržavnim ugovorom.

Za uspješno realizirani Kongres bez sumnje zaslužni su sudionici i pokrovitelji, ali bez izvrsne organizacije ne bi bilo ni izvrsne realizacije. Stoga sve pohvale i zahvale valja uputiti i samom vrhu Organizacijskoga odbora: predsjedniku Stipi Botici, glavnom tajniku Davoru Nikoliću i tajnici Josipi Tomašić. Na kraju ne preostaje reći drugo nego da nakon ovako iznimno kvalitetnoga Šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa ne možemo očekivati ništa manje kvalitetan zbornik radova, a u njegovu iščekivanju idemo u susret Sedmom hrvatskom slavističkom kongresu, bogatiji za nove znanstvene i stručne rezultate i spoznaje, kontakte i prijateljstva.

Nikolina Sokolić

¹ Preuzeto s <http://www.zkvh.org.rs/index.php/component/content/article/27-aktivnosti-zavoda/2329-na-vi-hrvatskom-slavistikom-kongresu-i-teme-iz-kulture-i-knjizevnosti-hrvata-iz-vojvodine>.

JEZIK MEDIJA NEKADA I SADA

Dana 6. i 7. lipnja 2014. godine prvi je put u organizaciji Katedre za suvremeni hrvatski jezik Filozofskoga fakulteta u Osijeku održan znanstveni skup Jezik medija nekada i sada. Voditeljica je skupa Vlasta Rišner. Prvoga su dana izlaganja bila raspoređena u tri dijela, nakon

čega je predstavljena knjiga Krešimira Bağića Rječnik stilskih figura, a drugoga dana u jednome dijelu sa zaključnom riječju i zatvaranjem skupa.

Izlaganja su započela pod predsjedanjem Ljiljane Kolenić i Kristiana Lewisa. Na temu Navođenje u novinskome tekstu izlagale su Lana Hudeček i Milica Mihaljević. Zornim primjerima iz novina poput Večernjega lista,